

ABSTRAKT

Předmětem této disertační práce je mapování přístupů a chování dospělé populace v České republice k užívání rostlinných přípravků (dále jen RP), a to jak léčivých rostlin (LR), rostlinných léčiv, tak bylinných doplňků stravy (BDS). Vysoká prevalence RP je pro veřejnost vhodnou příležitostí využít je k samoléčbě nebo prevenci nemocí.

Obecná část práce seznamuje s charakteristikami a významem obou skupin rostlinných přípravků, problematikou jejich výběru, užívání a postavení ve světě a v ČR na základě rešerší. Praktická část pak přináší výsledky z dotazníkového průzkumu mezi uživateli rostlinných přípravků - zákazníků lékáren - z vybraných regionů ČR: hlavního města Prahy, severočeského a jihočeského regionu. Na základě třídících znaků sleduje práce chování a postoje veřejnosti k výběru, způsobu obstarávání a užívání RP a souvisejících činností se samoléčbou, jako jsou konzultace vhodného výběru RP nebo informování lékaře o užívání RP. Práce zjišťuje znalosti a povědomí uživatelů o léčivých rostlinách, o jejich sběru, užívání a vlastnostech, na jejichž základě respondenti výběr RP provádějí.

V experimentální části práce výsledky šetření ukázaly, že typickým dospělým uživatelem rostlinných přípravků je žena se středoškolským vzděláním, mezi 31 - 60 roky, fyzicky aktivní, nekuřačka, žijící v metropoli. Prevalence užívání domácích rostlin, jako *Matricaria recutita*, *Melissa officinalis*, *Mentha piperita*, *Plantago lanceolata* nebo *Tilia cordata*, jak v nativní nebo sušené formě, tak ve formě hotových přípravků, obstaraných nákupem nebo vlastním sběrem, byla v práci prokázána. Ve vztahu k výběru rostlinných přípravků byla zaznamenána vysoká prevalence konzultací s lékárníkem i lékařem, zejména v regionech (89%), zatímco zpětná informování lékařů o užívání RP od uživatelů nejsou dostatečná (65%). Literární prameny se staly nejdůležitějším zdrojem informací o léčivých účincích rostlin (23%). Nemoci z nachlazení, trávicí potíže, urologické problémy a nespavost patřily k nejčastějším zdravotním indispozicím léčenými rostlinnými přípravky. Výzkum také potvrdil vysoký vliv reklamy na ženy pro výběr přírodních produktů (59%).

Z výsledků průzkumu lze vyvodit závěr, podle něhož chování české klientely lékáren nese shodné rysy v přístupech k výběru, užívání RP a s nimi spojených činnostech s těmi, které byly identifikovány v ekonomicky vyspělých zemích. Naproti tomu jsou rysy, které se od těch ve vyspělých zemích odlišují, a to na základě společenského specifického vývoje v uplynulých desetiletích nebo vlivem přetrvávajících tradičních hodnot ve společnosti.

Klíčová slova: prevalence, rostlinný přípravek, doplněk stravy, samoléčba, fytoterapie

